

28.02.2022

Viljelylaatikot luonnonvarana - monimuotoisuutta, rentoutumista ja mielihyvää kaupungissa

Turun yliopiston, Oulun yliopiston ja Åbo Akademin ”yhteistyö, evoluutio ja luonnonvarojen hallinta”-projektissa on tutkittu ihmisten välistä yhteistyötä ja luonnonvarojen hallintaa. Tutkimuksen rahoittaa Koneen säätiö.

Kurkistus vuoden 2021 aineistoon

- 288 laatikkoviljelypaikkaa
- 754 viljelylaatikkoa laajalti ympäri kaupunkia
- laatikoista tunnistettiin yhteensä 137 eri lajia
- suosituimmat viljelykasvit: kehäkukka, peruna, salaatti, samettikukka ja auringonkukka
- syyt osallistua: yleinen onnellisuus ja mielihyvä, henkinen rentoutuminen sekä tuoreet ja laadukkaat vihannekset, lähiympäristön monimuotoisuuden ja viihtyvyyden lisääminen

Tutkija **Laura Tuominen** Turun yliopistosta kertoo miten jaettujen luonnonvarojen kestävässä hallinnassa on onnistuttu. Ryhmä keräsi tutkimusaineistoa kesällä 2019, 2020 ja 2021.

Kaupunkiympäristöön keskittyvässä osatutkimuksessamme tutkimme Turun kaupungin viljelylaatikkoprojektia. Kaupunkiviljely alkoi Turussa vuonna 2016 ja sen suosio jatkuu ja kasvaa vuodesta toiseen! Projektiiin osallistuvat viljelijät saavat multaa ja laatikoita ilmaiseksi kaupungilta. Laatikot sijoitetaan kaupungin omistamalle maalle ja viljelijät voivat viljellä laatikoissa mitä vain haluavat. Tällaiset ruohonjuuritason projektit lisäävät sekä ekologista

että sosiaalista hyvinvointia kaupungeissa. Viljelijät kokevat suurempaa kuuluvuutta kaupunkiin ja naapurustoon, koska he saavat vaikuttaa ympäristöönsä ja lisätä kaupungin monimuotoisuutta. He saavat itse mielihyvää ja tuoreita vihanneksia sekä tuottavat iloa lukuisille ohikulkijoille.

Ekologista ja sosiaalista onnistumista

Tutkimuksessa pyrimme selvittämään, mitkä tekijät vaikuttavat tämän yhteisen luonnonvaran hoidossa onnistumiseen. Jaamme onnistumisen ekologiseen (viljelykset) ja sosiaaliseen (muut hyödyt) sekä selvitämme syitä niiden vaihteluun viljelijöiden välillä. Ensimmäisen osatutkimuksen aineisto kerättiin tutkimalla viljelyksiä kesän 2019 aikana sekä kyselytutkimuksella ennen kesää ja kesän jälkeen. Jatkoimme tutkimusta myös vuosina 2020 ja 2021 tavoitteenamme vertailla vuosien välisiä eroja ekologisissa ja sosiaalisissa tuloksissa sekä koronatilanteen aiheuttamia muutoksia viljelytoiminnassa ja viljelijöiden asenteissa.

Tulostemme mukaan parempaa ekologista tulosta heijastaa viljelyksien korkeampi lajimäärä, kasvien yksilömäärä, sadon laatu, pinta-ala ja taloudellinen arvo sekä pienempi rikkaruohojen määrä. Parempaa sosiaalista tulosta heijastaa viljelijän oma arvio siitä, onko hän saanut kolmeen eri kategoriaan (sosiaaliset, ekologiset ja yksilötaso) jaettuja hyötyjä. Eli mitä enemmän hyötyjä viljelijä sai, sitä korkeampi oli sosiaalinen tulos. Odotustemme vastaisesti sosiaalinen ja ekologinen tulos eivät olleet positiivisesti yhteydessä toisiinsa viljelylaatikkotoiminnassa eli onnistuminen viljelyissä ei vaikuttanut viljelijöiden kokemukseen saaduista hyödyistä.

Havaitsimme, että korkeampi kesän aikana saavutettu sosiaalinen pääoma (esim. positiivinen palaute, uusiin ihmisiin tutustuminen, muiden auttaminen), aurinkoisempi viljelypaikka, pienempi huolien määrä (ilkivalta, varkaus, eläimet) ennen kesää sekä tiheimmät viljelyryhmän jäsenten tapaamiset paransivat sosiaalista tulosta. Lisäksi havaitsimme, että sosiaalinen ja ekologinen tulos pienenevät, mitä useamman vuoden viljelijä oli harjoittanut laatikkoviljelytoimintaa.

Onnistumisen kokemuksia muustakin kuin itse viljelyksistä

Tutkimuksemme lisää ymmärrystä kaupunkien yhteisomisteisten luonnonvarojen hallinnasta ja ruohonjuuritason toiminnasta. Se osoittaa, kuinka moninaiset laatikkoviljelystä saadut hyödyt ovat. Mielenkiintoista on, että vaikka viljelijät arvioivat itse onnistuvansa toiminnassa eli vastasivat saavansa paljon erilaisia hyötyjä, ei se aina tarkoita, että heidän viljelyksensä olisivat onnistuneet. Mahdollisesti itse viljelykset eivät olekaan tärkein tekijä kaupunkiviljelyssä? Monimuotoisuuden lisäämiseksi olisi tärkeää yhdistää korkea ekologinen tulos ja viljelijöiden oma onnistumisen kokemus lisäämällä tietoisuutta ekologisista tavoitteista.

Tuloksissamme tuli erityisesti ilmi kaupunkiviljelytoiminnan suuri sosiaalinen merkitys. Sekä ekologisten että sosiaalisten tulosten heikkeneminen viljelyvuosien karttuessa taas viittaavat siihen, että toiminta saattaisi kaivata jotain lisämausteita houkuttelevuutensa takaamiseksi. Tulostemme perusteella sosiaalisten kontaktien ja yhteisöllisyyden lisääminen voisi yhä edelleen parantaa toiminnan jatkuvuutta ja viljelijöiden tyytyväisyyttä.

Tutkijan vinkit viljelylaatikkotoimintaan

- tapaa ja auta muita viljelijöitä ja vaihda viljelyvinkkejä
- valitse paikkasi tarkkaan, jotta laatikko saa paljon aurinkoa
- liity viljelijöiden Facebook-ryhmään ja jaa kokemuksiasi
- etsi tietoa kaupunkiluonnon monimuotoisuudesta ja sen lisäämisestä
- lisää selkeä kyltti viljelyksistä ja tietoa projektista

Laatikkoviljelytoimintaan osallistutaan useista eri syistä

Yksi tutkijan vuoden kohokohdista on päästä pois toimistosta, kierrellä ympäri Turku ja tutustua kaupunkiviljelijöiden toimintaan. On mukavaa nähdä laatikoita yllättävissä paikoissa, vaikka keskellä lähimetsää tai pienen puiston nurkassa kukkia, kasviksia ja yrttejä pursuten! Kesän pahimpien helteiden aikana sitä joskus toivoo, että laatikot olisivat varjossa, eivätkä aina kukkulan laella auringon paahteessa. Kuitenkin hienointa on päästä juttelemaan kaupunkiviljelijöiden kanssa ja kuulla haasteista ja onnistumisista sekä saada hyviä viljelyvinkkejä itsellekin. Kiitos Turun kaupungille ja kaikille kaupunkiviljelijöille tutkimuksen mahdollistamisesta ja mukavista juttutuokioista!

- www.turku.fi/laatikkoviljely
- vuoden 2021 [kenttätutkimuksesta](#)

Tutkimusryhmä

- Laura Tuominen (Biologian laitos, Turun yliopisto)
- Heikki Helanterä (Ekologian ja genetiikan yksikkö, Oulun yliopisto)
- Patrik Karell (Bioekonomian tutkimusryhmä, ammattikorkeakoulu Novia)
- Lauri Rapeli (Yhteiskuntatieteen tutkimuslaitos, Åbo Akademi)
- Douglas Richmond (Biologian laitos, Turun yliopisto)
- Timo Vuorisalo (Biologian laitos, Turun yliopisto)
- Samuli Helle (Sosiaalitieteiden laitos, Turun yliopisto)
- Jon Brommer (Biologian laitos, Turun yliopisto)